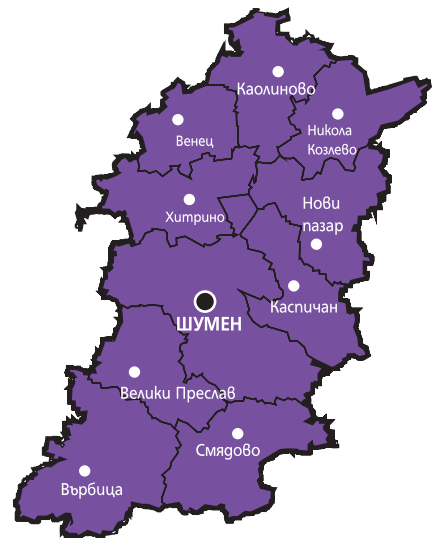

Шумен

Население (2013)	178 437
Територия (кв. км)	3 389,7
Брой на населените места	152
Относителен дял на населението в градовете (%)	62,6

Общ преглед

Брутното производство на човек от населението в област Шумен е по-ниско от средното, дори ако извадим София (град) от сметките. Структурата на икономиката се различава от тази на страната. Селското стопанство все още е силно застъпено за сметка на услугите. С настъпването на кризата се наблюдава изтегляне на чуждестранните преки инвестиции от предприятията от нефинансовия сектор през 2009 и 2010 г. През следващите години започва постепенното им възстановяване, но все още не са достигнати нивата отпреди кризата. Нивото на безработица е най-високото в страната, като средногодишният коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години в област Шумен през 2013 г. е два пъти по-висок от средната стойност за страната. Все пак възрастовата структура на населението е малко по-благоприятна от общата картина в България.

През 2013 г. в областта е регистрирано най-голямо увеличение на пътищата с добро качество на пътната настилка, въпреки че все още не достига средните нива за страната по този показател.

Икономика

БВП на човек от населението през 2011 г. е 6141 лв. при средно за страната от 10 248 лева. Дори без София-град, БВП за страната е 6924 лв./на човек, което означава, че област Шумен отново е под средното ниво.

Коефициентът на заетост в областта е 44% през 2013 г., а нивото на безработица е най-високото в страната – средногодишният коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години в област Шумен през 2013 г. е 26% при средна стойност от 12,9% за страната. Въпреки че безработицата намалява през последните години след пика си през 2010 г., когато достига 28,8%, това възстановяване е прекалено бавно, за да се достигнат нивата отпреди кризата – 15-17% (безработицата в Шумен традиционно е по-висока от тази в страната).

Структурата на икономиката в областта е различна от тази в страната. Селското стопанство е силно застъпено - 13,8% от БДС се създава именно от този сектор при 5,4% средно за страната през 2011 година. Секторът на услугите формира 54,1% от БВП при 64,1% за страната. Селскостопанският сектор в областта е специализиран в производството на зърнени и технически култури, което не изисква значителна работна ръка заради механизацията.

С настъпването на кризата през 2009 г. и 2010 г. се наблюдава изтегляне на чуждестранните преки инвестиции (ЧПИ) от предприятията от нефинансовия сектор. През следващите две години притокут на ЧПИ се възобновява, но в далеч по-малки размери, като инвестициите достигат 589,7 евро/човек с натрупване към края на 2012 г. - значително по-ниско от средните за страната 3005 евро/човек през същата година. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи също остават по-малки по размер от периода преди кризата, но постепенно се увеличават след 2010 година. През 2012 г. тези разходи се равняват на 1429 лева на човек от населението.

Изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативни програми към 31 януари 2014 г. са 314,3 лв./човек в областта при 379,8 лв. на човек средно за страната. Най-добре се представя община Нови пазар с 1150,2 лв. на човек, а с най-ниски показатели са общините Върбица (104,8 лв./човек), Каолиново (102,2 лв./човек) и Хитрино (107,9 лв./човек).

Данъци и администрация

Нивата на местните данъци и такси в област Шумен са около средните стойности за страната. Оценката на бизнеса за работата и взаимодействието с областната и общинската администрация също се доближава до средното равнище за страната – 3,0 точки. Относително най-ниско се оценяват бързината на обслужване и неподкупността на служителите.

Качеството на предоставените електронни услуги от администрацията се оценява от бизнеса като малко по-високо от средното за страната – 3,1 при 3 средно през май 2014 г. Около 35% от бизнеса заявява, че е ползвал електронни услуги, предоставяни от общинската/областната администрация, което е по-ниско от средното за страната – 38,6%. Значителна част от запитаните сред бизнеса в област Шумен (38,1%) споделят, че освен използването на електронна информация е изтеглял бланки и формуляри, свързани с услугите на общинска/областна администрация. Фондация „Програма достъп до информация“ поставя област Шумен на едно от последните места в България по рейтинг за прозрачност на органите на местното самоуправление. През 2014 г. областта събира 35,7 т., което е доста по-ниско от средното 44,1 т. и далеч от максималните 82,4 точки.

Инфраструктура

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Шумен е малко над средната за страната. Делът на пътищата с добро състояние на пътната настилка е 36,3% при 39,6% средно за страната през 2013 г. Област Шумен е областта с най-голямо увеличение на пътищата с добро качество на пътната настилка – от 19% през 2012 г. до 36,3% през 2013 г., или с 17,3% повече. Причините за това са рехабилитацията на 40,5 км от път I-7 Шумен - Велики Преслав – Върбица в проект „Транзитни пътища V“- лот 5, която се очаква да приключи тази година, и продължаващото строителство на автомагистрала „Хемус“. Според проведеното социално изследване 31,7% от представителите на фирмите заявяват, че инфраструктурата в областта влияе негативно на бизнеса им. Тази стойност все пак е по-ниска от средната за страната (33,7%).

Относителният дял на домакинствата с достъп до интернет е 49,8% през 2013 г. Макар този дял да остава под средната стойност за страната (53,7%), през последните години се наблюдава тенденция на повишаване на достъпа до интернет – през 2010 г. той е бил 25,2%, т.е. само за три години се отбелязва близо 100% ръст. Относителният дял на лицата на възраст между 16 и 74 години, използвали интернет през последната година, е 56,7%, който е почти равен на този за страната (56,2%).

Демография

През последните 10 години населението на област Шумен намалява с над 20 хиляди души, или с по около 1,2% на година. Този темп е по-висок от средния за страната (0,7%), въпреки че естественият и механичният прираст в областта показват относително по-благоприятни равнища. Коефициентът на естествен прираст е -4,6‰ за 2013 г. при средно за страната от -5,2‰. Коефициентът на механичен прираст пък достига 0,4‰ през 2013 година. Област Шумен се характеризира като област със сравнително нисък дял на градското население – 62,6% (при 73% за страната), а гъстотата на населението спрямо територията на населените места е 918,6 души на кв. км (1578,2 души/кв.км средно за страната) през 2013 година.

Възрастовата структура на населението също е малко по-благоприятна от общата картина в България. Коефициентите на възрастова зависимост (отношение на населението на 65 и повече години към населението на 0-14 години и отношение на населението на 65 и повече години към населението на 15-64 г.) е 130,9% (за страната неговата стойност е 142,3%) и съответно 28,1% (при 29,3% средно) през 2013 година. Коефициентът на демографско заместване, което показва възпроизводството на трудовете ресурси и се изчислява като съотношение на населението на възраст 15-19 г. към това на възраст 60-64 г., през 2013 г. в областта е 67,7% или доста по-високо от средното за страната (61,5%). Това означава, че на всеки 100 души, на които предстои да напуснат работната сила в следващите няколко години, ще се вляят 68 младежи.

Образование

По броя на преподавателите в основното и средното образование, както и по броя на училищата спрямо местното население област Шумен постига по-добри сравнителни резултати от тези за страната. Нетният коефициент на записване на населението в V-VIII клас е 82,4%, което също е над средния за страната (79,7%), въпреки че последните три години този дял намалява. Като проблем може да се посочи относителният дял на отпадналите от основното и средното образование (2,7% при 2,3% за страната) и относителният дял на второгодниците (1,2% при 1% за страната). Оценките от матурите на изхода от средно образование също показват проблеми в образователната система в областта. През 2014 г. 8,9% от учениците са получили слаби оценки по български език и литература (в страната е 4,8%), а средният успех от матурите по български език и литература е 4,1 при 4,3 среден успех за страната.

Здравеопазване

Основната причина за ниското класиране на област Шумен спрямо другите области в категорията „Здравеопазване“ са малкият брой на леглата в МБАЛ (2,8 на 1000 души от населението при средно 4,6 за страната) през 2013 г., както и недостигът на някои специалисти. Докато в страната един специалист по „Вътрешни болести“ например условно се грижи за 5775 души, в област Шумен на такъв специалист се падат 11 152 души. Висок е и коефициентът на детска смъртност – 12,9‰ през 2013 г. (при средно 7,3‰ за страната), което е най-високата стойност след тази в област Ловеч (16,5‰).

Проведеното социологическо проучване показва, че 27,1% от гражданите са потърсили медицинска помощ в друга област, като основната причина е липсата на специалисти в областта (60,3%).

Околна среда

Състоянието на околната среда в област Шумен е оценено като „много добро“, което се дължи най-вече на ниските емисии вредни вещества в атмосферата. Емисиите на въглероден диоксид са едва 26,1 тона на кв. км при 346,3 тона на кв. км средно за страната, или над 13 пъти по-ниски. Социологическото проучване показва, че гражданите на областта оценяват околната среда с 3,3 от максималните 5 точки, което е равно на средното за страната.

Областта изостава в развитието на ВиК инфраструктурата си. Продължава да е сравнително нисък дялът на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – 44,8% при 56,1% средно за страната, както и дялът на населението в селища с обществена канализация – 59,5% при 74,3% средно за страната през 2012 година. През 2015 година е планирано приключване на втората фаза от проекта за интегриран воден цикъл на гр. Шумен, което ще повлияе положително върху развитието на ВиК мрежата в областта.

Социална среда

Оценките на гражданите за работата на институциите и удовлетворението от живота са равни на тези в страната – съответно 2,4 и 3,4 точки.

В областта няма кино, а посещенията на театрални постановки са под 30 хиляди за 2013 г., което означава едва 0,2 посещения на човек от средногодишното население или пет пъти по-малко от средната посещаемост на театри и кина в страната.

Относителният дял на бедните спрямо линията на бедност в област Шумен - 23,5% през 2011 г. - превишава средното ниво за страната – 21,2%. Делът на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, е 14,1%, което също е по-висок дял от средното (11,2%). Делът на населението, живеещо с материални лишения, достига 49,3% през 2011 г. (средното за страната е 44,1%), като в периода 2008-2011 г. постоянно се увеличава.

Социологическото проучване показва, че през май 2014 г. 40,3% от гражданите са склонни да се преселят в друга област, докато в страната този дял е 32,8%.

Ключови показатели за област Шумен

Показател/година	2009	2010	2011	2012	2013
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5 335	5 434	6 141	п.а.	п.а.
Коефициент на заетост на населението над 15 години (%)	41,6	40,2	43,5	44,0	44,0
Коефициент на безработица на населението над 15 години (%)	23,1	28,8	26,8	26,6	26,0
Дял на бедните спрямо линията на бедността за областта (%)	26,3	21,0	23,50	п.а.	п.а.
Коефициент на възрастова зависимост (65+ към 15-64 г.), (%)	23,4	23,9	26,4	27,1	28,1
Коефициент на естествен прираст (‰)	-3,0	-4,6	-4,8	-5,7	-4,6
Коефициент на механичен прираст (‰)	-4,1	-5,2	-1,0	0,4	0,4
Дял на населението с висше образование, 15-64 г. (%)	18,7	18,8	20,4	20,7	21,3
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	9,5	9,7	7,6	8,9	8,9
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,7	4,0	4,3	4,0	4,1
Дял на пътна настилка в добро състояние (%)	п.а.	30,1	18,9	19,0	36,30
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	34,7	25,2	33,7	44,7	49,8
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ (%)	44,6	44,8	44,8	44,80	п.а.
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,1	84,7	89,6	88,4	87,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	126,1	116,7	124,2	132,8	147,7
Средногодишен доход на лице от домакинство, лв.	2 932	3 208	3 427	3 944	4 333